

Januar 2013

O P F O R D R I N G

Nærværende opfordring rettes til forsvarsminister Nick Hækkerup og myndigheder i Danmark, som træffer afgørelser af betydning for de 11 irakere, der ved søgsmål anlagt i 2011 og 2012 ved de danske domstole, ønsker behandlet deres krav om erstatning hos den danske stat som følge af medansvar for nedværdigende behandling ved tilfangetagelse og overgivelse til det irakiske politi, i hvis varetægt de hævder at have været udsat for bl.a. tortur.

Tilfangetagelsen skete den 25. november 2004 i forbindelse med den under dansk militærledelse gennemførte operation "Green Desert".

Retssagerne er verserende ved Østre Landsret, idet der ved domstolene er truffet beslutning om at henvise sagerne til dette retsniveau som førsteinstans.

Der er i sagerne fremlagt fagkyndige retsmedicinske rapporter for undersøgelser af hvert enkelt af sagsøgerne foretaget af Statsobducent, prof. dr.med. Jørgen Lange Thomsen, Odense, klinisk psykolog dr. Sana Hamze, Beirut, og retspsykiater dr. Mona Hamed Imam, Cairo, hvis konklusion typisk er følgende:

- "1) There is consistency between the psychological findings and the alleged report of ill-treatment and abuse.
- 2) There is consistency between the alleged type of physical abuse, the immediate physical symptoms and the present objective findings and symptoms.
- 3) The physical and psychological abuse of the examinee amount to torture."

Udover dette foreligger en mængde yderligere oplysninger, jf. vedlagte bilag 1, der efter vores opfattelse indebærer et klart behov for, at irakerne får mulighed for at lade deres sager behandle og afgøres ved domstolene.

Vi er bekendt med, at det fra forsvarsministeriets side under sagen er valgt at fremsætte forældelsesindsigelse og, at der af Procesbevillingsnævnet er sket stadfæstelse af et afslag på fri proces fra Civilstyrelsen, der er baseret på, at man på forhånd finder, at forældelsesindsigelsen betyder, at der ikke er udsigt til at sagen kan vindes.

Vi finder denne administrative foregribelse af den judicielle proces i denne sag for særdeles problematisk tillige med den omstændighed, at der på Forsvarsministeriets begæring af Østre Landsret er truffet bestemmelse om sikkerhedsstillelse, der for de 11 i alt udgør kr. 440.000 som sagsøgerne ikke kan betale. Der henvises til bilag 2, der er anonymiseret uddrag af sagens processkrift 3 af 22. juni 2012.

Kombinationen af afslag på fri proces og sikkerhedsstillelsen, som sagsøgerne ikke har mulighed for at opfylde, indebærer at sagerne afvises, hvis en løsning ikke fremkommer.

Vi er bekendt med, at afslaget på fri proces vil blive søgt ændret i forbindelse med en genoptagelsesbegæring, og at procesbevillingsnævnet er anmodet om at meddele kæretilladelse til at højesteret kan behandle bestemmelsen om sikkerhedsstillelse.

Når der foreligger begrundet anmeldelse om tortur, er Danmark forpligtet til at foretage en effektiv undersøgelse, såvel ifølge FNs konvention mod tortur artikel 12 og artikel 13 som ifølge fast praksis efter den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, senest udtrykt i Grand Chamber Judgment af 13. december 2012 i sagen *El-Masri v. "the former Yugoslav Republic of Macedonia"* (application no. 39630/09), præmis 192:

"The Court considers that the prosecuting authorities of the respondent State, after having been alerted to the applicant's allegations, should have endeavoured to undertake an adequate investigation in order to prevent any appearance of impunity in respect of certain acts. The Courts does not

underestimate the undeniable complexity of the circumstances surrounding the present case. However, while there may be obstacles or difficulties with prevent progress in an investigation in a particular situation, an adequate response by the authorities in investigating, allegations of serious human rights violations, as in the present case, may generally be regarded as essential in maintaining public confidence in their adherence to the rule of law and in preventing any appearance of collusion in or tolerance of unlawful acts. For the same reasons, there must be a sufficient element of public scrutiny of the investigation or its results to secure accountability in practice as well as in theory (see *Anquellova v. Bulgaria*, no. 38361/97, § 140, ECHR 2002-IV ; *Al-Skeini and Others v. the United Kingdom (GC)*, no. 55721/07, § 167, ECHR 2011; and *Association 21 December 1989 and Others v. Romania*, nos. 33810/07 and 18817/08, § 135, 24 May 2011). As the Council of Europe stated in its Guidelines of 30 March 2011 on eradicating impunity for serious human rights violations (see paragraph 105 above), “impunity must be fought as a matter of justice for the victims, as a deterrent to prevent new violations and to uphold the rule of law and public trust in the justice system”. The inadequate investigation in the present case deprived the applicant of being informed of what had happened, including of getting an accurate account of the suffering he had allegedly endured and the role of those responsible for his alleged ordeal.” (understreget her)

Såvel ud fra den konventionsmæssige grundlag som ud fra andre betragtninger, skal vi opfordre til, at der findes løsninger, der vil kunne indebære, at sagerne ikke hindres i at kunne blive behandlet og afgjort ved domstolene.

Samtidig skal vi opfordre til at problemet søges løst hurtigst muligt, idet der ifølge retsbog fra Østre Landsret af 7. januar 2013 (bilag 3) er meddelt frist for sikkerhedsstillelse til 15. februar 2013 samtidig med, at det er oplyst, at sagerne afvises i tilfælde af, at dette ikke opfyldes inden fristen.

Inge Genefke
Antitorturstøttefonden

Joost Martens
IRCT

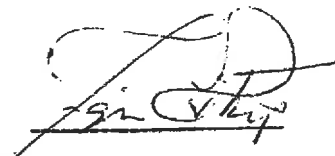
Ole Espersen
Retssikkerhedsfonden

Bent Sørensen
Antitorturstøttefonden

Karin Verland
Dignity

Jørgen Estrup
FN Forbundet

Lars Normann Jørgensen
Amnesty

[andre]

Bilag:

Bilag 1: Yderligere oplysninger om retssagen

Bilag 2: Anonymiseret uddrag af sagens processkrift 3 af 22. juni 2012

Bilag 3: Udskrift af retsbog fra Østre Landsret af 7. januar 2013

BILAG 1

Forsvarsminister Nick Hækkerup har ved flere lejligheder udtalt sig til pressen om sagen:

1. *"Jeg har svært ved at se, hvordan det kan bidrage positivt til at få sandheden frem. Jeg er optaget af at få klarlagt, hvad der er op og ned på sagen. Det kan man gøre i en retssag, ikke ved at lave et forlig bag lukkede døre." (Politiken torsdag d. 25. oktober 2012, understreget her)*
2. *"Der skal ikke laves forhandlinger i et lukket rum. Er der mere materiale, skal det frem. I en så alvorlig sag er det urimeligt ikke at undersøge, hvad der er op og ned. Af hensyn til den danske befolkning og for at få en fair retssag." (Jyllandsposten torsdag d. 25. oktober 2012, understreget her)*
3. *"Når forsvarsministeren siger, at han vil have sagen undersøgt til bunds ved domstolene, så hænger det ikke sammen med, at han via sin advokat stiller krav om sikkerhedsstillelse og påstår, at sagen er forældet og derfor ikke skal undersøges", siger Christian Harlang.
Ministeren svarer (uddrag):
*"Når der kører en sag ved domstolene, så er hensynet til sagsøgte og sagsøger afvejet i den juridiske proces. Min tillid til retssystemet er helt intakt. Det ville ligne noget Berlusconi-agtigt, hvis jeg skulle til at lave en politisk indblanding i, hvordan retssystemets forældelsesregler anvendes og fungerer."
*"Det vigtigste for mig og regeringen, er at dette bliver undersøgt på en ordentlig og autoritativ måde".
"Her er flere indgange. Den ene er Irak-kommissionen, den anden er auditørernes undersøgelse, den tredje undersøgelsen, som forsvarschefen laver, og endelig er der retten. (Ekstra Bladet, fredag d. 26. oktober 2012, understreget her)***
4. *"Vores interesse er først og fremmest, at hvis danske soldater har handlet ansvarspådragende, så skal det frem. Det skal ikke ske i dølgsmål med skjulte forlig. Anklagerne skal ikke hænge i luften, de skal afklares," (Berlingske Tidende, d. 24. oktober 2012, understreget her)*
5. *"Vi skal følge spillereglerne, og der er regler om forældelse og sikkerhedsstillelse. – Når det er et civilt søgsmål, kan du bede din advokat om at se bort fra forældelsen på grund af løgnene? Ja, og Berlusconi kunne fuske med domstolene i Italien. Vi må holde os til retsreglerne." (Ekstra Bladet, lørdag d. 10. november 2012)*
6. *"For mig er det ikke vigtigt, at det går hurtigt, men at det går rigtigt til," siger Nick Hækkerup til politiken.dk
*"Det kan man gøre i Irakkommissionen, og det kan man gøre i en retssag. Det kan man ikke gøre ved at lave et forlig bag lukkede døre,"*siger han. (TV2 Nyhederne, onsdag d. 24. oktober 2012)*
7. *"Et forlig med de 11 irakere, ville forhindre, at soldaterne bliver rensset i retten. Vores interesse er først og fremmest, at hvis danske soldater har handlet ansvarspådragende, så skal det frem. Det skal ikke ske i dølgsmål med skjulte forlig. Anklagerne skal hænge i luften, de skal afklares," understreger*

forsvarsministeren. (Berlingske Tidende, onsdag d. 24. oktober 2012)

Nikolaj Villumsen har i Folketingets Forsvarsudvalg stillet følgende spørgsmål:

"Er der noget i erstatningssagerne for de 11 irakere, som forhindrer det sagsøgte Forsvarsministerium i (ligesom det sagsøgte Statsministerium i højesteretssagen i 2003 om Thulebefolkningens erstatningssager), at frafalde indsigelse mod forældelse?"

Af forsvarsminister Nick Hækkerups svar af 20. december 2012 fremgår:

"Kammeradvokaten og procesdelegationen, bestående af repræsentanter fra Forsvarsministeriet, Statsministeriet, Justitsministeriet og Udenrigsministeriet, har ikke i den konkrete sag fundet særlige forhold, der skulle begrunde, at man fraviger praksis med hensyn til afvisning af forældede betalingskrav samt kravet om sikkerhedsstillelse."

Fra erklæring af ambassadør Christian Oldenburg, Danmarks ambassadør i Bagdad i perioden 1. juli 2005 – 31. august 2006:

"Fængsler i Irak:

Da jeg var i Irak, var det den almindelige opfattelse dér, at både de amerikanske og de irakiske fængsler var forfærdelige, og at tæsk, mishandling, ydmygelser og måske endda tortur kunne forekomme rutinemæssigt. Dette var ikke mindst tilfældet i Basra-området, hvor de britiske styrker ødelagde al Shu'oon politistationen, da britiske agenter var blevet fanget og anbragt dér.

Spørgsmål i anledning af aktionen i Az Zubayr den 25. november 2004:

De aspekter ved denne aktion under dansk, militær ledelse, som har undret mig på det foreliggende, ufuldstændige grundlag, er bl.a.

- At alle de tilbageholdte irakere tilsyneladende var sunni-muslimer,*
- At alle de tilbageholdte irakere efter det oplyste tilhørte samme stamme, der angiveligt har samarbejdet med landets sunni-muslimske magthavere i århundreder,*
- At der tilsyneladende blev fundet bemærkelsesværdigt få våben (vist nok i alt 15 våben, mens der var 36 arresterede), i et land, hvor alle (mænd) med respekt for sig selv har mindst et skydevåben i sit hjem,*
- At de irakiske sikkerhedsstyrker i aktionen efter det oplyste tilhørte en shia-muslimsk enhed (hvilket efter 2003 var naturligt i et shia-muslimsk område), der - under aktionen sammen med danske tropper - åbenlyst håned de sunni-muslimske fanger med religiøse udsagn vendt mod sunni-muslimer,*

- *At ingen af de arresterede efter det foreliggende blev præsenteret for en anklage – de blev angiveligt blot presset til at tilstå uspecificerede forbrydelser – og*
- *At alle de arresterede efter det oplyste enten blev tidligt løskøbt for eksorbitante løsepenge eller blot løsladt uden videre tiltale efter op til 70 dage i fængsel.”*

Fra erklæring af kaptajn Anders Kjærgaard, tidligere efterretningsofficer:

”Som efterretningsofficer befandt jeg mig i tidsrummet august 2004 til januar 2005 i Irak. Mit primære ansvarsområde var Az Zubayr, hvor operation ”Green Desert” fandt sted.

Min overordnede var Oberst John Dalby.

Onsdag d. 24. november 2004 meddelte Oberst Dalby mig, at DANBN (den danske bataljon, i Irak) havde modtaget en anmodning fra de irakiske sikkerhedsstyrker om bistand til en ”arrest and search” operation.

Jeg foretog samme dag forskellige nødvendige efterretningsmæssige undersøgelser. Senere samme dag ca. kl. 18 lokal tid meddelte jeg Oberst Dalby, at jeg fandt at de irakiske efterretninger efter alt at dømmes var fejlagtige, og jeg vurderede dem til at være en del af et internt irakisk opgør. Oberst Dalbys reaktion var, at den til den følgende dag planlagte operation ”Green Desert” alligevel skulle gennemføres, idet den var initieret af de irakiske sikkerhedsstyrker.

I forbindelse med operationen blev der optaget film med minimum to kameraer, der netop var tilgået bataljonen som en del af en Combat Camera Team-pakke.

Jeg er bekendt med, at Forsvarsministeriet bl. a. har oplyst følgende i den retssag, der er anlagt mod ministeriet af 11 irakere om erstatning for tortur, m.v., i forlængelse af deres tilbageholdelse under operation ”Green Desert”:

Forsvarsministeriets skrivelse af 27. januar 2012, fremlagt i retssagen som bilag AD:

"Forsvarskommandoen har endvidere oplyst, at der ikke blev foretaget billed- og lydoptagelser under Operation Green Desert den 25. november 2004."

Kammeradvokatens svarskrift af 16. maj 2012:

"Forsvarsministeriet har endvidere ved skrivelse af 27. januar 2012 til sagsøgeren i Brak-sagen oplyst, at der ikke under operation Green Desert blev foretaget billed- og lydoptagelser. Denne skrivelse er fremlagt som bilag AD ved processkrift A i Brak og Sahel-sagerne."

Dette er usandt, idet der i et bilag til befalingen for operation "Green Desert" udtrykkeligt blev befalet for tildeling af combat camera-materiel til underafdelingerne til dokumentation af operation "Green Desert".

Filmen er tilgængelig på hjemmesiden: www.iraktortursager.dk

Erklæringen er fremlagt som sagens bilag 38 i forbindelse med processkrift 5: "*Sagsøgtes usande oplysninger. Ulovlig procesførsel*".

—

BILAG 2

"b. Sagsøgernes økonomiske forhold.

I Irak er bruttonationalproduktet (BNP) pr. indbygger ifølge de nyeste foretagne beregninger 3.900 amerikanske dollars (USD), jf. CIA World Factbook for Irak, s. 9. Omregnet til danske kroner er dette pt. 23.203,83 kr. Uddrag af CIA World Factbook fremlægges som **bilag 28**.

BNP er et gennemsnit, der er udtryk for et lands gennemsnitlige indkomst. BNP medtager således ikke økonomisk og social ulighed i et land. I Irak lever (estimeret) 25 procent af befolkningen under fattigdomsgrænsen.

Ingen af sagsøgerne er velstående, irakiske borgere. De arbejder hovedsagligt indenfor landbrugssektoren, enkelte indenfor servicesektoren. De har alle ifølge de foreliggende oplysninger en indtægt, der ligger under den oplyste BNP pr. indbygger i Irak.

Om sagsøgerne 1 og 7 til 9 kan tillige oplyses følgende:

For sagsøger (1)'s vedkommende fremgår det af stævning af 13. september 2011, at denne i 2003 overtog et jordområde af en størrelse på 40 durham. Årsindtægten var ca. 20 mio. dinar (svarende til omtrent 20.000 usd) hvoraf 2/3 del tilfaldt sagsøger og dennes familie. Efter sagsøgers tilfangetagelse flygtede familien i februar 2005 fra Irak og er nu bosat i Kuwait, uden indtægter. Sagsøgeren har derfor som følge af de krænkelser, der er overgået ham mistet sin jord og indtægt. Det fremgår af stævning af 16. marts 2012, s. 16, 1. afsnit, sagsøger (1) og dennes far havde betalt et samlet beløb på \$ 50.000 for løsladelsen af fire personer. For god ordens skyld bemærkes hertil, at det netop ikke var sagsøger (1) selv, der var i stand til at betale dette beløb. For det andet blev beløbet indsamlet fra flere familiemedlemmer. For det tredje har denne indbetaling selvsagt forringet både sagsøger (1) og dennes families betalingsevne yderligere. Det kan derfor ikke på baggrund af oplysningerne i stævning af 16. marts 2012 lægges til grund, at sagsøger (1) er i stand til at betale den nu af Østre Landsret krævede sikkerhedsstillelse, der under alle omstændigheder er at betragte som eksorbitant efter sagsøgernes forhold.

For sagsøger (7) gælder, at denne ligeledes efter tilfangetagelsen var nødsaget til at forlade Irak. Som det fremgår af stævning af 16. marts 2012, rejste familien, efter flugt til Jordan og derefter Egypten, d. 1. marts 2007 fra Cairo til Bahrain, hvor sagsøger fik opholdstilladelse.

Det fremgår af stævning af 16. marts 2012, at sagsøger (8) var kirketjener (muazzin) i moskéen. Det foreligger oplyst, at han har en årsindtægt svarende til knapt ca. 3.000 usd.

Sagsøger (9) var jf. stævning af 16. marts 2012 uddannet fra teknisk gymnasium, hvor han blev færdig i 2001. Han har siden arbejdet indenfor landbrugsproduktionen. Denne sagsøger havde endvidere en byggegrund, som han efter tilfangetagelsen var nødt til at sælge.

Sagsøgerne er uden formue eller indtægt i en størrelsesorden, som gør det muligt at stille den af Østre Landsret krævede sikkerhedsstillelse på 40.000 kr. pr. sagsøger.

Sagsøgerne har ikke mulighed for selv at stille denne sikkerhed, og konsekvensen heraf må i givet fald forventes at blive, at de ikke får mulighed for at prøve deres krav for domstolene.

Såfremt Østre Landsret fastholder denne afgørelse, vil der således kunne konstateres en krænkelse af EMRK art. 6, m.v.”

B342100X- PB

BILAG 3

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG

Den 7. januar 2013 satte Østre Landsret retten i retsbygningen, Bredgade 59, København.

Som dommer fungerede landsdommer Steen Mejer.

Som protokolfører fungerede sektionsleder Pia Borg.

Der foretoges

Der foretoges

7. afd. nr. B-3421-11:

(advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet

(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

og

7. afd. nr. B-397-12:

1)

2)

3)

4)

5)

(alle ved advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

og

7. afd. nr. B-1162-12

1)

2)

3)

(alle ved advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(Kammeradvokaten v/ advokat Peter Biering).

og

7. afd. nr. B-3534-12

1)

2)

(begge ved advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(Kammeradvokaten v/ advokat Peter Biering).

Ingen var tilsagt eller mødt.

Der fremlagdes stævning af 28. september 2012 samt svarskrift af 23. november 2012 i sagen B-3534-12.

Landsretten besluttede i samme sag (B-3534-12) følgende:

Sagsøgerne skal hver især inden den 15. februar 2013 stille en sikkerhed for sagsomkostninger på 40.000 kr. i form af bankgaranti eller deponering af penge, jf. retsplejelovens § 321, stk. 1.

De af sagsøgte rejste spørgsmål om forældelse, om sagsøgernes processuelle partsevne og om afvisning af sagsøgernes påstand 2 udskilles til særskilt forlods forhandling, jf. retsplejelovens 253, stk. 1. Disse spørgsmål behandles herefter ved en særskilt mundtlig forhandling, der berammes efter aftale med parternes advokater.

Landsretten bemærkede, at den særskilte mundtlige forhandling herefter vedrører de nævnte spørgsmål i alle fire sager (B-3421-11, B-397-12, B-1162-12 og B-3534-12).

Landsretten bemærkede vedrørende sikkerhedsstillelsen i alle fire sager endvidere, at såfremt sikkerheden ikke stilles, afvises sagen, jf. retsplejelovens § 321, stk. 1, in fine.

Sagerne udsat.

Retten hævet.

(Sign.)

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den

9/11 13

Pia Borg
: ktionsleder